

Justitiekottets betänkande

1976/77: 36

med anledning av propositionen 1976/77: 124 om godkännande av den europeiska konventionen den 27 januari 1977 om bekämpande av terrorism m. m. jämte motion

Propositionen

I propositionen 1976/77: 124 har regeringen (justitiedepartementet) föreslagit riksdagen att anta i propositionen framlagda förslag till

1. lag om ändring i lagen (1946: 816) om bevisupptagning åt utländsk domstol,

2. lag om ändring i lagen (1975: 295) om användning av vissa tvångsmedel på begäran av främmande stat

samt att godkänna den europeiska konventionen den 27 januari 1977 om bekämpande av terrorism med det förbehåll som anges i propositionen.

Lagförslagen har granskats av lagrådet.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll hänvisar utskottet till vad utskottet anför på s. 2.

Motion

I motionen 1976/77: 1598 av herr Werner m. fl. (vpk) yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen hemställa att denna tar initiativ till att den europeiska konventionen av den 27 januari 1977 om bekämpande av terrorism m. m. omarbetas och konkretiseras i enlighet med de riktlinjer som anges i motionen.

Utskottet

Inledning

Europarådets ministerkommitté beslöt år 1975 att tillkalla en särskild kommitté för att utreda frågor med anknytning till vissa nya former av planlagda våldsdåd. Den tillkallade kommittén utarbetade ett förslag till europeisk konvention om bekämpande av terrorism som efter behandling av Europarådets kommitté för brottslighetsfrågor (ECCP) godkändes av ministerkommittén och öppnades för undertecknande den 27 januari 1977. Konventionen undertecknades omedelbart av Sverige liksom av Europarådets övriga medlemsstater utom Irland och Malta.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

brandbefäl eller befälhavare som avses i 9 § eller 12 § första stycket i och för tjänsten befallt,

3. uppsåtligen hindrar eller försöker hindra åtgärd som avses i 11 § eller uppsåtligen åsidosätter beslut om avspärrning som har meddelats med stöd av 11 §,

4. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 17 eller 18 §,

5. vägrar anställd som har kallats att delta i övning med brandstyrka eller i räddningstjänst ledighet för deltagandet, om ledigheten kunnat medgivas utan synnerlig olägenhet.

Den som genom brandlarm eller på annat sätt uppsåtligen och utan giltigt skäl åstadkommer brandstyrkas uttryckning eller samling dömes till böter eller fängelse i högst sex månader och är skyldig att ersätta därav föranledd kostnad.

Vad som sägs i första stycket 1 och 5 äger tillämpning också i fråga om den som enligt 12 § tredje stycket har anmodats att delta i räddningstjänst som avses i 1 § tredje stycket första punkten. Den som vid sådan räddningstjänst uppsåtligen hindrar eller försöker hindra åtgärd som avses i 11 § eller uppsåtligen åsidosätter beslut om avspärrning som har meddelats med stöd av 11 § dömes till böter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1977.

Utskottet

I propositionen föreslås införande i brottsbalken (BrB) av en ny ansvarsbestämmelse för falskt larm och missbruk av larmanordning (16 kap. 15 §). För falskt larm skall den dömas som genom oriktig uppgift att det föreligger fara för en eller flera människors liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av egendom föranleder onödig säkerhetsåtgärd. För missbruk av larmanordning skall den dömas som genom missbruk av larmanordning, nödsignal eller liknande anordning föranleder onödig uttryckning av polis, brandkår, ambulans m. fl.

Förslagen i propositionen har närmast föranletts av att antalet bombhot mot en anonym allmänhet ökat kraftigt under senare år. Sådana hot riktar sig oftast mot flygplatser, järnvägsstationer, varuhus, restauranger, skolor och ambassader. Även om de inte är avsedda att sättas i verket, föranleder de betydande kostnader för enskilda och för samhället genom de olika säkerhetsåtgärder som måste vidtas. BrB innehåller f. n. inte någon bestämmelse som direkt tar sikte på handlingar av angivet slag. De ibland åberopade straffbestämmelserna, olaga hot i 4 kap. 5 § och oredligt förfarande i 9 kap. 8 §, passar mindre väl och har inte utformats med tanke på gärningar av den typ det här är fråga om.

de angivna gärningstyperna så långt det är möjligt inom ramen för en internationell överenskommelse anses svara mot den form av brottslighet som normalt bör betecknas som terrorism. Med anledning av vad som anförs i motionen 1598 angående aktioner vidtagna av befrielse-rörelser m. fl. kan erinras om att utländsk medborgare enligt folk-rättsliga grundsatser stundom ej kan ådömas ansvar för sådana aktioner (se t. ex. Beckman m. fl. Brottsbalken I, 4:e uppl. 1974 s. 111). Konventionen rubbar ej dessa grundsatser.

Utskottet tillstyrker att Sverige vid ratificering av konventionen förbehåller sig rätten att vägra utlämning för de med konventionen avsedda våldsgärningarna om det aktuella brottet är politiskt. Sveriges tillträde till konventionen kommer därigenom inte att medföra inskränkning i asylrätten, eftersom gärningar som vid en samlad bedömning anses ha övervägande politisk karaktär (prop. s. 29) enligt 6 § utlänningslagen ej kan föranleda utlämning. Såvitt avser rätten för den som gjort sig skyldig till terrordåd att stanna i Sverige vill utskottet hänvisa till riksdagens uttalanden härom i samband med behandlingen av de särskilda terroristbestämmelserna i utlänningslagen (InU 1975/76: 24 s. 28, JuU 1975/76: 1 y). Justitieutskottet anförde för sin del att terrorister inte generellt borde undantas från tillämpningsområdet för de nya reglerna om asyl och verkställighetshinder utan det borde liksom tidigare ankomma på regeringen att i varje särskilt fall bedöma om en presumtiv terrorist bör få komma in eller stanna i vårt land. Vid bedömningen måste självfallet, ansåg utskottet, utlänningsens behov av skydd vägas mot vårt intresse att förebygga terrordåd. Stor restriktivitet måste dock enligt utskottets mening iakttas när det gäller att ge en terrorist fristad i vårt land.

Beträffande konventionens bestämmelse om inbördes rättshjälp delar utskottet departementschefens uppfattning att de skäl av huvudsakligen asylrättslig natur som kan åberopas mot att Sverige åtar sig utlännings-skyldighet för politiska brott ej får samma aktualitet när det gäller åtagande enligt art. 8 att lämna rättshjälp oberoende av brottets karaktär av politiskt brott. Utskottet delar därför inte den av motionärerna i motionen 1598 uttalade meningen att den aktuella artikeln kan tolkas som en inskränkning i asylrätten.

Konventionens slutbestämmelser, bl. a. art. 10 angående skiljeförfarande, är som departementschefen anför av sedvanligt slag. Skiljeförfarandereglerne kan ej såsom uttalas i motionen 1598 anses utgöra sådan begränsning i den svenska suveräniteten att de hindrar ett svenskt tillträde till konventionen.

Konventionen föranleder i övrigt ej någon erinran eller särskilt yttrande från utskottets sida. Med avstyrkande av bifall till motionen 1598 tillstyrker utskottet därför regeringens förslag att riksdagen godkänner konventionen.

Lagstiftningsåtgärder

Propositionen föranleder i denna del ingen erinran eller särskilt yttrande från utskottets sida.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer att riksdagen

1. avslår motionen 1976/77: 1598,
2. antar de i propositionen 1976/77: 124 framlagda förslagen till
 1. lag om ändring i lagen (1946: 816) om bevisupptagning åt utländsk domstol,
 2. lag om ändring i lagen (1975: 295) om användning av vissa tvångsmedel på begäran av främmande stat,
3. godkänner den europeiska konventionen den 27 januari 1977 om bekämpande av terrorism med det förbehåll som angetts i propositionen.

Stockholm den 12 maj 1977

På justitieutskottets vägnar

ASTRID KRISTENSSON

Närvarande: fru Kristensson (m), fröken Mattson (s), herrar Jönsson i Malmö (s), Johansson i Växjö (c), Nygren (s), fru Bergander (s), herr Raneskog (c), fru Andersson i Kumla (s), herr Winberg (m), fru Wiklund (c), herr Lidbom (s), fru André (c), fru Johnsson (c), herr Segerstedt (s) och fru André (fp).